

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ БОТАНІКИ ІМ. М.Г. ХОЛОДНОГО НАН УКРАЇНИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор Інституту ботаніки
член-кор. НАН України

 Сергій МОСЯКІН
наказ № 26н від «30» грудня 2025р.

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ
Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України**

«СХВАЛЕНО»

Вченою радою

Інституту ботаніки

протокол № 16

від «30» грудня 2025 р.

КИЇВ–2025

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про академічну доброчесність Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України (далі – Положення) визначає принципи, норми та правила академічної доброчесності, яких зобов'язані дотримуватися:

- наукові працівники;
- аспіранти та докторанти;
- інші учасники освітнього та наукового процесів в Інституті ботаніки.

1.2. Це Положення розроблено відповідно до та з урахуванням положень таких нормативно-правових актів: Закон України «Про освіту» (зокрема стаття 42 «Академічна доброчесність», яка визначає поняття, принципи, види порушень та відповідальність); Закон України «Про вищу освіту» (статті 6, 32, 62, що регулюють стандарти вищої освіти, внутрішні системи забезпечення якості та академічну доброчесність); Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (норми щодо наукової етики, відповідальності за недоброчесну наукову практику та вимог до результатів досліджень); Закон України «Про авторське право і суміжні права» (у частині захисту прав інтелектуальної власності та недопущення плагіату); Закон України про академічну доброчесність (№ 10391 від 18 грудня 2025 р.); Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук» (у частині вимог до якості підготовки, атестації та відповідальності здобувачів); Стратегія розвитку доброчесності в освіті на 2026-2023 рр.; Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 «Про порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради» (у частині дотримання вимог академічної доброчесності при атестації та захисті дисертацій); Наказ МОН України від 08.02.2022 № 130 «Про затвердження Порядку визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти» (у частині вимог до доброчесності під час оцінювання результатів навчання); Методичні рекомендації МОН України щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах освіти (у частині профілактики порушень, формування культури доброчесності та процедур реагування). Внутрішні нормативні документи Інституту: Положення про аспірантуру Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України; Освітньо-наукова програма «Підготовка докторів філософії в галузі БІОЛОГІЇ»; Порядок визнання та перезарахування результатів навчання; Правила призначення стипендій та інші локальні нормативні акти Інституту ботаніки.

1.3. Принцип пріоритету законодавства. У разі внесення змін до законодавства України або нормативних документів НАН України, що регулюють питання академічної доброчесності, це Положення застосовується в частині, що не суперечить таким змінам.

1.4. Положення є складовою внутрішньої системи забезпечення якості наукової та освітньої діяльності Інституту ботаніки.

2. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Академічна доброчесність в Інституті ботаніки ґрунтується на таких принципах:

- чесність і достовірність результатів досліджень;
- прозорість методів, даних і джерел;
- відповідальність за наслідки наукової діяльності;
- повага до авторства та інтелектуальної власності;
- недискримінація і академічна свобода;
- нульова толерантність до плагіату, фабрикації та фальсифікації.

3. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У НАУКОВІЙ ТА ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Наукові працівники зобов'язані:

- забезпечувати оригінальність і достовірність результатів;
- коректно оформлювати цитування та самоцитування;
- запобігати конфлікту інтересів;
- не допускати фабрикації та фальсифікації даних;
- дотримуватися принципів біоетики при роботі з об'єктами досліджень.

3.2. Аспіранти і докторанти зобов'язані:

- самостійно виконувати освітні та наукові завдання;
- дотримуватися вимог до академічної доброчесності під час підготовки публікацій і дисертацій;
- нести персональну відповідальність за зміст поданих робіт.

4. ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Порушеннями академічної доброчесності є (відповідно до ст. 42 Закону «Про освіту»):

- академічний плагіат;
- самоплагіат;
- фабрикація даних;
- фальсифікація даних;
- обман, списування;
- необ'єктивне оцінювання;
- неправомірний вплив на результати атестації.
- недоброчесне використання ШІ

У Положенні не встановлюються відсотки «допустимого плагіату». Конкретні процедури винесені в окреме Положення про запобігання плагіату.

5. ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНІЙ І НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

5.1. Загальні положення

5.1.1. Використання інструментів штучного інтелекту (далі – ШІ) в освітній та науковій діяльності в Інституті ботаніки допускається, за умови дотримання принципів академічної доброчесності, прозорості та відповідальності.

5.1.2. Особи, які використовують інструменти ШІ, несуть повну відповідальність за зміст, достовірність та оригінальність результатів, поданих як власні.

5.2. Дозволене використання ШІ

Допускається використання ШІ для:

- мовного редагування, перекладу та стилістичного покращення текстів;
- підготовки чернеток, планів, структур документів;
- аналізу даних, програмування, візуалізації — за умови перевірки результатів;
- пошуку ідей, формування гіпотез, генерації прикладів;
- навчальних і допоміжних цілей.

За таких умов ШІ не вважається співавтором, а його використання не звільняє від відповідальності автора.

5.3. Заборонене використання ШІ

Забороняється:

- подання згенерованого ШІ тексту, результатів або коду як повністю власної роботи без належного зазначення;
- використання ШІ для фабрикації або фальсифікації даних;
- автоматичне генерування наукових висновків без критичної перевірки;
- використання ШІ з метою обходу процедур оцінювання, атестації чи перевірки на плагіат;
- використання ШІ для створення фальшивих зображень, графіків або результатів експериментів.

5.4. Прозорість і декларування

4.4.1. Використання ШІ підлягає декларуванню, якщо воно:

- суттєво вплинуло на зміст тексту;
- використовувалося для аналізу даних або підготовки результатів;
- застосовувалося під час підготовки дисертацій, публікацій, звітів.

4.4.2. Форма та обсяг декларування визначаються внутрішніми документами Інституту ботаніки або вимогами відповідного видання/проєкту.

5.5. Відповідальність

4.5.1. Порухення правил використання ІІІ розглядається як порушення академічної доброчесності та тягне за собою відповідальність відповідно до цього Положення.

6. ЗАПОБІГАННЯ ТА ВІЯВЛЕННЯ ПОРУШЕНЬ

6.1. Запобігання порушенням академічної доброчесності здійснюється шляхом:

- інформування та навчання;
- перевірки робіт на плагіат;
- експертизи досліджень Комісією з питань етики та біоетики;
- функціонування апеляційних процедур.

6.2. Перевірка на плагіат та порядок її проведення регулюється окремим Положенням, затвердженим в Інституті ботаніки.

7. ОРГАНИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

7.1. В Інституті ботаніки функціонують:

- Комісія з питань етики та біоетики;
- апеляційні комісії, що створюються наказом директора;
- Вчена рада Інституту.

7.2. Комісія з питань етики та біоетики:

- проводить експертизу досліджень;
- розглядає випадки порушень;
- надає рекомендації дирекції та Вченій раді.

8. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ

8.1. За порушення академічної доброчесності можуть застосовуватися заходи академічної відповідальності, передбачені законодавством України та нормативними актами НАН України.

8.2. Заходи відповідальності не мають карального характеру, а спрямовані на:

- відновлення академічної доброчесності;
- запобігання повторним порушенням;
- захист репутації Інституту ботаніки.

9. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

9.1. Положення затверджується Вченою радою Інституту ботаніки та вводитьсь в дію наказом директора.

9.2. У разі змін законодавства України або нормативних актів НАН України Положення застосовується в частині, що їм не суперечить.

ДОДАТОК 1

ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНІВ З АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Академічна доброчесність

Сукупність етичних принципів та визначених законом правил, яких мають дотримуватися учасники освітнього та наукового процесів з метою забезпечення довіри до результатів навчання і наукових досліджень.

Академічний плагіат

Оприлюднення (повністю або частково) чужих ідей, текстів, результатів досліджень чи інших об'єктів інтелектуальної власності без належного посилання на автора або джерело.

Самоплагіат

Повторне використання автором власних раніше оприлюднених текстів, результатів або ідей без належного посилання та з поданням їх як нових.

Фабрикація

Вигадування або створення неіснуючих даних, результатів, експериментів чи спостережень та подання їх як отриманих у ході наукового або освітнього процесу.

Фальсифікація

Навмисна зміна, відбір, спотворення або маніпуляція реальними даними, методами чи результатами з метою викривлення наукових висновків.

Обман

Надання завідомо неправдивої інформації або приховування істотних фактів з метою отримання неправомірної переваги в освітньому чи науковому процесі.

Списування

Використання сторонньої допомоги, матеріалів або інформації під час виконання навчальних чи атестаційних робіт без дозволу та без зазначення джерела.

Необ'єктивне оцінювання

Свідоме завищення або заниження результатів оцінювання, зумовлене особистою зацікавленістю, упередженістю або конфліктом інтересів.

Конфлікт інтересів

Ситуація, у якій приватні інтереси особи можуть впливати або створювати враження впливу на об'єктивність, неупередженість чи незалежність її рішень або дій.

Фабрикація авторства (гостьове / подарункове авторство)

Неправомірне включення до списку авторів осіб, які не зробили суттєвого інтелектуального внеску у створення наукової роботи, або виключення осіб, які такий внесок зробили.

Порушення біоетики

Недотримання етичних норм під час проведення досліджень з використанням живих організмів, біологічного матеріалу, екосистем або біотехнологічних методів.

Академічна відповідальність

Сукупність заходів впливу, що застосовуються до особи за порушення академічної доброчесності відповідно до законодавства України та внутрішніх нормативних актів Інституту.

Перевірка на плагіат

Процедура аналізу текстових матеріалів з використанням програмних засобів та/або експертної оцінки з метою виявлення запозичень без належного посилання.

Апеляція

Письмове звернення особи щодо перегляду рішення, прийнятого за результатами розгляду можливого порушення академічної доброчесності.

Штучний інтелект (ШІ)

Програмні системи та алгоритми, здатні автоматично генерувати тексти, зображення, код, аналітичні результати або інші матеріали на основі навчальних даних.

Допоміжне використання ШІ

Застосування ШІ для редагування, перекладу, аналізу або підтримки роботи автора без передачі ШІ функції створення остаточного наукового результату.

Недоброчесне використання ШІ

Використання ШІ з метою обману, приховування реального авторства, фабрикації або фальсифікації результатів, а також обходу процедур академічного контролю.

Декларування використання ШІ

Добровільне або обов'язкове зазначення факту використання інструментів ШІ у підготовці наукових або освітніх матеріалів.

***Примітка:** терміни, не визначені цим Глосарієм, вживаються у значеннях, установлених законодавством України та нормативними документами Національної академії наук України.*